

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА І РЕСТАВРАЦІЇ



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« * »

2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ
МИСТЕЦТВ**

для здобувачів вищої освіти

спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

освітнього першого другого (бакалаврського)

освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № <u>3144/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
(підпис)	(прізвище, ініціали)
« _____ »	20 <u>24</u> р.

Київ – 2024

Розробники: Барбалат О. В., доктор філософії, старший викладач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі: Барбалат О. В., доктор філософії, старший викладач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.


Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри _____.

Протокол № __ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації _____  Алла РУДЕНЧЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«__» _____ 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» _____  Ольга КОНОВАЛОВА

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2024 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи _____  Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	4	
Семестр	8	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	Залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Теорія та історія реставрації творів мистецтв» – надати здобувачам вищої освіти зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» знання, вміння та навички, необхідні для ознайомлення із сферою наукової реставрації творів декоративного та образотворчого мистецтва. Вдосконалення знань у сфері наукової реставрації творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, зокрема порцеляни, кераміки, металу, дерева, тканини, текстилю, які він міг би успішно реалізувати у своїй професійній діяльності.

Завдання програми ознайомлення слухачів даного курсу:

- з особливостями процесів реставрації, консервації та зберігання предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва;
- вивчення видів і властивостей матеріалів, використовуваних при реставрації;
- ведення і оформлення реставраційної документації.

Курс спрямований на розвиток професійних компетенцій, що включає у себе набування практичного досвіду і дозволить здобувачам вищої освіти здійснювати діяльність в галузі реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва в музеях і реставраційних організаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

- ЗК 1. Світоглядна: знання предметної області і розуміння специфіки професії; усвідомлення рівних можливостей з гендерних питань; здатність

діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю; здатність бути критичним та самокритичним.

- ЗК 2. Громадянська: здатність діяти на підставі етичних суджень; здатність працювати у команді; уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей; здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми незалежно від їх походження та особливостей культури при вирішенні питань будь-якого рівня складності; відповідально ставитися до своїх завдань і обов'язків.

- ЗК 3. Комунікативна: здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою; здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою; здатність до фахового спілкування з непрофесіоналами в галузі візуального мистецтва та художньої творчості.

- ЗК 4. Інформаційна: здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

- ЗК 5. Науково-дослідницька: здатність до аналізу й синтезу на основі логічних аргументів, достовірних фактів, творчої уяви; готовність до науково-дослідної діяльності та самостійного наукового пошуку, до співставлення і порівняння мистецьких явищ минулого та сучасності з метою розуміння зв'язків між проблемами минулого і сьогодення, оцінювання фактів, пов'язаних із мистецькою практикою

- ЗК 6. Самоосвітня: здатність до самонавчання та самоосвіти як умови професійного самозростання та самовдосконалення.

- СК 1. Організаційна: здатність до організації та проведення творчих заходів мистецького спрямування; готовність до самостійної розробки та реалізації авторських проектів у галузі художньої діяльності; здатність до співпраці з митцями та фахівцями інших спеціальностей в організації та виконанні оригінальних творчих проектів у складі групи.

- СК 2. Естетико-культурологічна: здатність до естетизації середовища та активної участі у соціокультурному житті; здатність виявляти художні знання, які відображають видову специфіку та взаємодію візуальних мистецтв; здатність до формування сучасного художньо-творчого мислення, застосування набутих знань на практиці.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- знати досягнення в галузі реставрації та зміни наукових методик за останні десять років;
- основні науково-технологічні проблеми і перспективи розвитку реставрації;
- основні затверджені методи консервації творів мистецтва;
- базові методи фізико-хімічних досліджень, аналізу історичних і мистецтвознавчих даних;
- правила ведення реставраційної документації;

- правила обліку, зберігання, пакування та транспортування творів мистецтва;
- досягнення сучасної реставрації в області історико-теоретичних досліджень;
- прийоми практичного виконання реставраційних робіт;
- основні принципи реставраційної етики;

Вміти:

- застосовувати сучасні методики виконання реставраційних процесів, включаючи методи сучасних реставраційних технологій;
- застосовувати теоретичні прийоми та методи реставраційної справи на практиці;
- на основі спектрального або фізико-хімічного аналізу виконувати підбір необхідного переліку матеріалів для реставрації витвору мистецтва;
- реалізувати усі підготовчі операції і прийоми роботи з урахуванням етичних реставраційних норм;
- власноруч виконати роботи з очищення та реставрації творів живопису, графіки та декоративно-прикладного мистецтва;
- виконати творчі завдання з відтворення виробу, використовуючи цифрові технології.

Результати навчання:

- РН 1. Здатність діяти в соціумі з урахуванням світоглядних орієнтирів інших членів суспільства, організувати самостійне навчання і працю.
- РН 2. Здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, спрямовувати власну творчість на актуальні проблеми соціуму, дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності.
- РН 3. Володіння методами міжособистісних комунікацій, дотримуючись норм толерантності. Здатність до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології.
- РН 4. Володіння знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, здатність застосовувати їх у професійній діяльності.
- РН 6. Здатність до навчання та самостійної науково-дослідної діяльності
- РН 7. Знання сучасних наукових досягнень, в тому числі у міждисциплінарній галузі, здатність вести самостійну дослідницьку діяльність у галузі мистецтва на базі отриманих знань з фахових дисциплін.
- РН 8. Уміння брати на себе функції лідера у колективі, організовувати роботу художніх колективів, виконувати оригінальні творчі проекти, проводити майстер-класи, дискусії на мистецьку тематику.
- РН 9. Уміння використовувати характерні особливості художньо-образної мови різних видів та жанрів візуального мистецтва мистецтва, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.
- РН 10. Уміння генерувати та втілювати нові оригінальні ідеї для досягнення творчих цілей. Готовність підвищити рівень власних професійних компетентностей, вивчати досвід роботи провідних зарубіжних та українських

митців.

- РН 12. Уміння працювати з великим обсягом інформації, здатність її аналізувати та критично оцінювати.
- РН 15. Володіння фаховою термінологією, методами та прийомами професійної діяльності, здатність відповідати за результати своєї праці.
- РН 17. Здатність взаємодіяти з оточуючим соціальним середовищем, будувати партнерські стосунки на засадах толерантності, взаємоповаги та співтворчості.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовний модуль I. Основні принципи наукової реставрації і консервації творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва							
Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів мистецтва.	12	4	2				6
Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів мистецтва.	12	4	2				6
Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	14	4		2			8
Тема 4. Правила зберігання, обліку, пакування творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	14	4		2			8
<i>Модульний контроль</i>	8						
Разом	60	16	4	4			28
Змістовний модуль II. Науковий підхід й особливості реставрації творів мистецтв.							
Тема 5. Поняття: історична довідка про предмет.	17	4					6
Тема 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва.	17	4	2	2			6
Тема 7. Дослідження і реставрація творів образотворчого мистецтва.	11	6	2	2			8
Тема 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.	11	6	2	2			8
<i>Модульний контроль</i>	8						
Разом	60	20	6	6			28
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>							
Усього	120	36	10	10			56

**5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВ»
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ І КОНСЕРВАЦІЇ
ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА.**

**ТЕМА 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип
реставрації творів декоративного мистецтва.**

Лекція. Визначення мети реставрації. Етичні кодекси професійних реставраторів культурних, історичних та художніх цінностей і предметів мистецтв різних країн. Стратегія і тактика реставраційних заходів. Різні цілі відновлення твору декоративно-прикладного мистецтва – реконструкція і консервація. Специфічні властивості декоративно-прикладного мистецтва на їхній вплив на стратегії наукової реставрації. Масове потокове виробництво виробів декоративно-прикладного мистецтва і визначення поняття «унікальність». Принцип недоторканності оригіналу. Застосування нових матеріалів і виключення можливості порушення історичного вигляду пам'ятки. Збереження старіння матеріалу. Збереження ознак минулої реставрації. Відмінність привнесених доповнень. Обмеженість реставраційного втручання. Збереження авторського стилю, стилю доби створення.

Семінар. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Реставраційна етика. Значення міжнародних і національних нормативних документів з питань професійної етики.
2. Види реставраційного впливу на твори мистецтва.
3. Актуальні проблеми збереження, консервації, реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва в сучасній науці.
4. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.
5. Сучасні методи технологічних досліджень, їх застосування в консервації і реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.
6. Техніко-технологічні дослідження в реставрації. Огляд методів дослідження, застосовуваних в реставрації.
7. Вимоги, що застосовуються до матеріалів для реставрації. Огляд різновидів матеріалів і методик їх застосування.
8. Експертиза об'єктів культурної спадщини.
9. Консерватор-реставратор: визначення професії.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.

Лекція. Реставрація різних видів декоративно-прикладного мистецтва. Предреставраційне дослідження твору декоративного мистецтва. Вивчення документальних свідчень (фотографій, письмових джерел, образотворчого матеріалу у вигляді картин і малюнків, його зображень на інших предметах і т.д.) з метою виявлення його первісного вигляду і пошуку аналогів, якщо такі можливі. Візуальне обстеження твору. Основні види ушкоджень. Аналіз фізико-хімічних властивостей історичних матеріалів і їх сумісності з сучасними матеріалами. Лабораторні дослідження, засновані на сучасних науково-технологічних методах і способах обстеження. Розробка технології реставрації твору. Складання плану реставрації. Фіксація та опис всіх операцій у паспорт.

Семінар. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-повідомлення, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Головні принципи реставрації: превентивна консервація, принцип мінімального реставраційного втручання, принцип обґрунтованості та визначення будь-якого реставраційного втручання, принцип науковості, принцип археологічної реставрації, принцип історизму.
2. Досягнення в області реставрації та зміни методик за останні роки.
3. Сучасні реставраційні та консерваційні матеріали.
4. Реставраційна документація. Основні види і функції.
5. Загальні вимоги до документування реставраційних процесів.
6. Сучасні матеріали для упаковки творів мистецтва і підготовки їх до транспортування.
7. Способи зберігання творів мистецтва в фондосховищах.
8. Правове регулювання в галузі охорони і реставрації пам'яток мистецтва в Україні.
9. Реставраційна етика. Значення міжнародних і національних нормативних документів з питань професійної етики.
10. Норми професійної етики реставратора.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.

Лекція. Основні методи і принципи реставрації та консервації творів декоративного мистецтва. Порівняльний аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду в реставрації та консервації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Реставраційна термінологія. Розкриття творів від пізніх

нашарувань, що спотворюють оригінальний зразок. Видалення записів, прописок і перегрунтовок. Рецептатура фарбувальних складів. Вибір пігментів. Обробка забарвлених і ушкоджених поверхонь. Заповнення втрат на творах декоративного мистецтва. Методики поповнення втрат. Реконструкція та копіювання. Консервація.

Семінарське заняття. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (обсяг роботи 12 сторінок):

1. Техніки ткацтва (охарактеризувати техніку, привести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів, інструменти та обладнання).
2. Прийоми золотого шиття (охарактеризувати техніки виготовлення золотої нитки, навести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів, інструменти та обладнання).
3. Техніки ткацтва срібною ниткою (основні види робіт та специфіка роботи зі срібними нитками, інструменти, обладнання, прийоми майстерності).

Практичне заняття.

Стисле ознайомлення з історією ткацького ремесла, зокрема, технологією виконання гобелену та засвоєння основних засад руйнації участків полотна ручного ткацтва. Снування основи на раму. Прийоми та засоби реставрації пошкоджених ділянок тканини.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.

Лекція. Система зберігання музейних фондів. Організація обліку. Основні фактори, що призводять до руйнування витворів декоративно-ужиткового мистецтва. Залежність збереження творів декоративного мистецтва від параметрів температури і вологості, наявності грибків і бактерій. Поняття температуро-вологісного режиму, принципи вибору його оптимальних параметрів. Способи створення оптимального екологічно і температуро-вологісного режиму для робіт декоративного мистецтва. Основні вимоги до забезпечення збереження творів мистецтва при упаковці і транспортуванні.

Семінарське заняття. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Основні вимоги до умов зберігання виробів художнього ткацтва у музеях та фондах.

2. Основні вимоги до умов зберігання виробів художнього металу у музеях та фондах.
3. Основні вимоги до умов зберігання виробів художньої кераміки та скла (зокрема давньоримського) у музеях та фондах.
4. Основні вимоги до умов зберігання творів образотворчого мистецтва у музеях та фондах.

Практичне заняття.

Способи підготовки музейного зразка ручного ткацтва до етапів передрестараційного дослідження.

1. дослідження матеріалів: тканини, ниток тощо);
2. підготовка повздовжніх підтримувальних стрічок із допоміжної тканини, підшивання їх від верхнього до нижнього краю із зворотного боку виробу, що реставрується;
3. підшивання захисної тканини від пилу;
4. підкладка, її функція і спосіб кріплення;

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НАУКОВИЙ ПІДХІД Й ОСОБЛИВОСТІ РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВ.

ТЕМА 5. Поняття: історична довідка про предмет.

Лекція. Археологічна знахідка. Музейний експонат. Фонди. Інформаційна довідка про предмет. Опис. Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості матеріалів. Види корозії. Критерії вибору хіміко-технічних процесів у реставрації металів. Види патинувань. Методи збереження авторського патинування, їх консервація. Методи реставрації творів з металу. Основа реставрації виробів з металу. Основи реконструкції та відтворення втрат на предметі з металу. Основи технік обробки металів. Основи техніки безпеки при виконанні реставраційних робіт з металом.

Методика реставрації і технологічні етапи: дезінфекція та очищення від бруду, відновлення первісного вигляду, консервація. Збереження автентичності пам'ятки, як один з основних принципів роботи з виробами з металу. Збереження автентичності пам'ятки. Щадні методи реставрації. Фізико-хімічні, рентгенографічні, біологічні дослідження. Складання і затвердження програми реставрації та консервації творів з металу. Хімічні, електролітичні та інші методи обробки творів з металу.

ТЕМА 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва.

Лекція. Основні матеріали, наукові та технологічні основи технологій, типові та унікальні технологічні процеси. Види дефектів та контроль якості у виробництві. Класифікація дефектів каменю, деревини, металу, кераміки, скла, методи контролю якості художніх виробів.

Покриття: технологія нанесення гальванічних і електрохімічних покриттів, сутність процесів, режими, технологія отримання покриттів напиленням, режими, техніко-економічні показники, види дефектів та контроль якості покриттів.

Семінарське заняття. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (обсяг роботи 12 сторінок):

5. Техніка скані (охарактеризувати техніку, привести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів в техніці скані, інструменти та обладнання).
6. Художнє емалювання (охарактеризувати різні техніки емалювання, навести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів в техніці гарячих емалей, інструменти та обладнання);
7. Техніка гравірування (Види граверних робіт, інструменти та обладнання, прийоми майстерності).
8. Техніка черні (дати характеристику техніці черні, навести приклади, назвати способи приготування черні, прийоми нанесення черні на виріб, інструменти та обладнання).
9. Чеканка (дати характеристику техніці карбування, навести приклади, технологія виготовлення, інструменти та обладнання).
10. Основні характеристики дорогоцінних, напівкоштовних і виробних каменів (дати характеристику груп каменів, перерахувати властивості, види огранок)
11. Пайка твердими і м'якими припоями (обладнання та інструменти, способи, техніка безпеки).

Практичне заняття.

Мета завдання: засвоїти методи видалення забруднень і корозійних нашарувань на виробах з міді та її сплавів. Вивчити способи антикорозійних покриттів, та способи відновлення «благородної патини» у реставрації виробів мідних сплавів. Оволодіти принципами консервації виробів із вищезазначеного металу та його сплавів.

1. Виявити продукти корозії міді.
2. Пошарове очищення і стабілізація корозійних нашарувань з виробу.
3. Захист творів з міді та її сплавів від корозії (патинування).
4. Нанесення консерваційного покриття на виріб.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 7. Дослідження й реставрація творів образотворчого мистецтва.

Лекція. Історія розвитку виробництва тканин – основи для живопису. Методи їх дослідження та атрибуції. Методи реставрації творів з органічних матеріалів. Лабораторні дослідження з реставрації олійного живопису,

обладнання, проекти, реставратори. Вивчення і застосування різних реставраційних методів основи під олійний живопис (реконструкція, стабілізація структури тощо).

Історія олійних фарб, техніко-технологічні особливості підготовки основи під живопис, матеріали і барвники.

Семінарське заняття. Кераміка як матеріал декоративно-прикладного мистецтва. Основні способи і технології виробництва керамічних виробів. Основні склади керамічних мас. Техніки декорування керамічних виробів. Типологія керамічних виробів за функціональним призначенням і методам. Декорування.

Обладнання, матеріали та інструменти, що застосовуються при виробництві керамічних виробів. Визначення способів формування керамічних виробів; технічних прийомів декорування керамічних виробів; основних характеристик різних видів керамічних виробів. Матеріали та інструменти, що використовуються для декорування виробів. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-довідку, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Походження глин. Їх різновид. Склад глин;
2. Способи формування керамічних виробів. Ангоби і способи декорування ними;
3. Види декорування керамічних виробів до утильного випалу і після;
4. Глазурі, їх види, способи застосування і виготовлення. Фарбування глазур'ю (матеріали);
5. Пігменти, їх природа і застосування в кераміці;
6. Фаянс. Особливості матеріалу і його відмінність від інших керамічних мас. Види і способи декорування фаянсу;
7. Керамічні фарби. Підглазурні фарби. Надглазурні фарби. Способи декорування;
8. Порцеляна. Особливості порцелянової маси. Види порцеляни. Приготування порцелянових мас. Особливості випалу. Види і способи декорування.
9. Приготування найпростіших полив для творчих робіт.

Практичне заняття.

Мета завдання: засвоїти методи видалення забруднень і корозійних нашарувань на виробах з чорного металу. Вивчити властивості сучасних антикорозійних покриттів та способи їх застосування у реставрації виробів із заліза. Оволодіти принципами консервації виробів із чорних металів.

1. Очистка виробу з чорного металу від корозії
2. Нанесення захисного антикорозійного покриття на виріб з чорного металу
3. Відновлення форми у місцях котрі піддалися глибокій корозії.
4. Нанесення захисного антикорозійного покриття, консервація виробу

5. Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості металів (перелічити і навести приклади використання цих знань для реставрації та обробки металів).
6. Реставрація срібла і його сплавів; зміцнення крихкого срібла (хімічні властивості і корозія, очищення від продуктів корозії, методи промивки і консервації).
7. Реставрація комбінованих матеріалів (каміння, емаль, чернь, позолота). Перерахувати метали і додаткові матеріали, що зустрічаються в музейних предметах декоративно-прикладного мистецтва.
8. Лиття як процес. Лиття в землю (технологія, методи, приклади). Лиття по виплавлених моделях (технологія, метод, приклади). Вакуумне лиття (технологія, методи, приклади).
9. Ковальські роботи (види ковальських робіт, методи та прийоми роботи, обладнання та інструменти, приклади).
10. Реставрація бронзової скульптури і позолоченої бронзи (назвати загальні методи реставрації, хімічні властивості і корозію бронзи, очищення від продуктів корозії, стабілізація).
11. Методи збереження авторського патинування (види патинувань, консервація, методи).
12. Види корозії (способи запобігання, захисту та боротьби з корозією);
13. Технології виконання гальванопластичних робіт (приготування розчинів для гальванічних ванн).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.

Лекція. Специфіка визначення достовірності, автентичності художнього твору, його автора, місця й часу створення на підставі аналізу стилістичних і технологічних особливостей. Особливості дослідження археологічних знахідок. Реставраційний паспорт твору. Особливості ведення.

Семінарське заняття. Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (обсяг роботи 12 сторінок):

1. Процеси пошарового розчищення і стабілізації.
2. Визначення технології виробництва твору, що підлягає реставрації.
3. Основні етапи атрибуції археологічної знахідки.
4. Реконструкція твору. Особливості.

Практичне заняття.

На основі власноруч проведених реставраційних робіт створити паспорт виробу.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	8	8	10	10
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Відвідування практичних занять	1	2	2	5	5
Відвідування лабораторних занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30
Робота на практичному занятті	10	2	20	5	50
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом			
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
	Разом	-	97	-	143
Максимальна кількість балів:		240			
Розрахунок коефіцієнта:		240 : 100=2,4			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ І КОНСЕРВАЦІЇ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНОГО-ПРИКЛАДНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.

ТЕМА 1. Збереження авторської ідеї як основний принципи реставрації творів мистецтва.

Реферат на тему: Види реставрації: музейна, археологічна, комерційна. Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 2. Організація поетапної роботи реставрації творів мистецтва.

Рекомендована література:

Реферат на тему: Основні етапи наукової реставрації та консервації. Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.

Реферат на тему: Основні принципи наукової реставрації та консервації творів декоративного мистецтва. Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.

Реферат на тему: Правила зберігання творів декоративного мистецтва в музейних експозиціях Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НАУКОВИЙ ПІДХІД Й ОСОБЛИВОСТІ РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВ.

ТЕМА 5. Поняття: історична довідка про предмет.

Реферат на тему: Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості металів (навести приклади використання цих знань для реставрації та обробки металів). Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 6. Дослідження і реставрація творів ДПМ.

Реферат на тему: Основні характеристики матеріалів, що застосовуються у ДПМ. Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 7. Дослідження й реставрація творів ОМ.

Реферат на тему: Основні матеріали, що застосовуються у процесі створення творів ОМ. Підготувати у програмі Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.

Реферат на тему: Підготувати бланк реставраційного паспорта виробу над процесом реставрації якого ви працюєте у програмі Word (1 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

Критерії оцінювання самостійної роботи наведено у таблиці.

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. РЕСТАВРАЦІЯ, КОНСЕРВАЦІЯ І ЗБЕРІГАННЯ ПРЕДМЕТІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА. ЗАГАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ.		
Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів мистецтва.	6	5
Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.	6	5
Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	8	5
Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	8	5
Разом за модулем	28	20
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.		
Тема 5. Поняття: історична довідка про предмет..	6	5
Тема 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва.	6	5
Тема 7. Дослідження і реставрація творів образотворчого мистецтва.	8	5
Тема 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.	8	5
Разом за модулем	28	20
Разом годин:	56	40

Критерії оцінювання самостійної роботи	К-сть балів
Глибоке і повне розкриття питання, подане власне бачення питання, застосовується фахова термінологія	5 балів
Глибоке розкриття питання, подане власне бачення питання, проте фахова термінологія використовується не достатньо активно	4 балів
Відповідь повна, проте наявні незначні неточності	3 бали
Тема розкрита неповно, наявні очевидні помилки	2 бали
Реферат компілятивного рівня, відсутня власна думка	1 бали
Тему не розкрито	0 балів

6.3. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.*

Модульний контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи з урахуванням уніфікованої системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Модульний контроль знань та вмінь магістрів проводиться згідно і тематичним планом і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Оцінювання відбувається після підсумкового аналізу письмових робіт студентів. Оцінка модульного контролю здійснюється за 25-бальною шкалою.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
<ul style="list-style-type: none">володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи;продемонстрував здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень.	21 – 25
<ul style="list-style-type: none">володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на достатньо високому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи;продемонстрував здатність робити висновки на основі проведених спостережень.	17 – 20
<ul style="list-style-type: none">володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на достатньому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи, з допущенням певних помилок;продемонстрував недостатні уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень.	13 – 16
<ul style="list-style-type: none">студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи;продемонстрував посередні уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень	9 – 12
<ul style="list-style-type: none">студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи;продемонстрував неготовність грамотно і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень	5 – 8
<ul style="list-style-type: none">студент виявив незадовільний рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи;продемонстрував невміння послідовно, грамотно і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень	1 – 4

6.4. *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання*

Семестровий контроль навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» передбачений у 8 семестрі у вигляді заліку, який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом року.

6.5. *Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю*

1. Дати визначення поняттю стабілізація в процесі реставрації.
5. Вказати основні етапи атрибуції археологічної знахідки.
6. Зазначити основні методи очистки виробу з чорного металу від корозії.

7. Назвати основні способи захисного антикорозійного покриття на виріб з чорного металу.
8. Перелічити методи відновлення форми у місцях котрі піддалися глибокій корозії.
9. Дати визначення поняттю консервація виробу у процесі реставрації.
10. Зазначити особливості корозії сплавів срібла.
11. Назвати основні комбіновані матеріали, що зустрічаються в музейних предметах декоративно-прикладного мистецтва.
12. Зазначити технологічні особливості лиття в землю, лиття по виплавлених моделях, вакуумного лиття.
13. Назвати основні засади реставрації бронзової скульптури і позолоченої бронзи. Зазначити основні методи збереження авторського патинування.
14. Дати визначення терміну гальванопластика.
15. Вказати основні різновиди і склад глин.
16. Зазначити способи формування керамічних виробів. Ангоби і способи декорування ними.
17. Назвати основні види декорування керамічних виробів до утильного випалу і після.
18. Назвати основні види глазурей, способи застосування і виготовлення.
19. Дати визначення поняттю пігменти.
20. Вказати різницю між фарфором і фаянсом.
21. Зазначити основні способи реконструкції твору.
22. Дати визначення терміну афінаж.

6.6. Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингов а оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Модулі	Модуль I. Основні принципи наукової реставрації і консервації творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.				Модуль II. Науковий підхід й особливості реставрації творів мистецтв.			
Теми лекцій	Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів мистецтва.	Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів мистецтва.	Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	Тема 5. Поняття: історична довідка про предмет.	Тема 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва.	Тема 7. Дослідження і реставрація творів образотворчого мистецтва.	Тема 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.
	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 2 бали)</i>	<i>(Відвідування – 3 бали)</i>	<i>(Відвідування – 3 бали)</i>
Теми семінарських занять	Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів мистецтва.	Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів мистецтва.				Тема 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва.	Тема 7. Дослідження і реставрація творів образотворчого мистецтва.	Тема 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт.
	<i>1+10 балів.</i>	<i>1+10 балів.</i>				<i>1+10 балів</i>	<i>1+10 балів</i>	<i>1+10 балів.</i>
Теми практичних занять			Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Транспортування музейних цінностей.		Тема 6. Дослідження і реставрація творів декоративно-прикладного мистецтва..	Тема 7. Дослідження і реставрація творів образотворчого мистецтва	Тема 8. Атрибуція. Реставраційний паспорт
			<i>1+10 балів</i>	<i>1+10 балів</i>		<i>1+10 балів</i>	<i>1+10 балів</i>	<i>3+30 балів</i>
Самостійна робота	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота <i>25 балів</i>				Модульна контрольна робота <i>25 балів</i>			
Бали за модуль	<i>97</i>				<i>143</i>			
Підсумковий рейтинговий бал	240 балів (коефіцієнт визначення успішності: 240 : 100 = 2,4)							

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Кротова Г. Ручне ткання гобеленів. Київ: Наїрі. 2011. 64 с.
2. Калениченко Л. П. Реставрація настінного живопису: теорія, методика, техніка. Кн. 1 / Л. П. Калениченко, О. Ф. Плющ; автор.-сост. Е. Б. Огарков. Київ: Молодь. 2010. 319 с.
3. Кротова Г. Ручне ткання гобеленів. Київ: Наїрі. 2011. 64 с.
4. Мінжулін О. Реставрація творів з металу. Підручник для студентів вищих художніх навчальних закладів. Київ: Спалах. 1998. 232 с.
5. Основи реставраційних процесів. Передреставраційні дослідження: метод. поради до практ. занять / Л. С. Дзендзелюк, Л. М. Льода; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Укр. акад. друкарства, Каф. книжк. графіки та дизайну друк. продукції. Львів: УАД. 2012. 86 с.
6. Стасюк О. С., Мельник В. А. Твори мистецтва зі штучного каменю: матеріали, технології, основи реставрації: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2017. 124 с.

Додаткова:

7. Босенко А. Реставрація часу / Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: зб. наук. пр. / Ін-т проблем сучас. мистецтв АМУ. Київ: Вид. дім А+С/ 2005. Вип. 2. С. 28–46.
8. Орленко М. І. Методика дослідження і реставрації творів монументально-декоративного мистецтва в об'єктах реставрації [Текст] / М. І. Орленко // Легка промисловість. 2017. № 4. С. 46–51.
9. Скоромна А. Реставрація археологічної кераміки у навчальному процесі кафедри техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА. Науковий вісник Національного музею історії України. Київ. 2019. Вип. 4. С. 739–741.
10. Чень Л. Я. Основи наукових досліджень у реставрації пам'яток архітектури. Львів: Львівська політехніка. 2014. 128 с.